

90 ÉVES A FID

Beszélgetés a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség múltjáról, jelenéről, jövőjéről

A beszélgetés résztvevői *Jánszky Lajos*, az OMIKK főosztályvezetője, az Országos Könyvtárügyi Tanács mellett működő FID Magyar Nemzeti Bizottság (FID MNB) elnöke, a FID Ipari Információs Bizottság tagja; *Lázár Péter* ny. főigazgató, a FID volt alelnöke és programbizottságának elnöke; *Földi Tamás*, a Közgazdasági Információs Szolgálat vezetője, a FID Tanácsának tagja, a FID Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Bizottságának elnöke.

A beszélgetésen szerkesztőségünk megbízásából *Hegedüs Péter*, az MKKE KK osztályvezetője, a FID Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Bizottságának titkára vett részt. Az interjút két tájékoztató táblázat egészíti ki a FID bizottságairól és a FID nemzeti tagjairól.

(– A szerk.)

A TMT hasábjain a FID közelgő jubileumától függetlenül is érdemes időt és teret szentelni e nagymúltú nemzetközi szervezet munkájával való megismerkedésnek, annál is inkább, mivel a magyar közreműködés nemcsak történeti hagyományokban gazdag, de élő és nemzetközileg is elismert gyakorlat.

Lázár Péter

Magyar szakemberek és a hazai könyvtári és információs szervezetek a FID megalapítása óta hagyományosan jó és szoros kapcsolatot építettek ki a szövetséggel. Az első világháborút megelőző és követő időszakból elsősorban *Szabó Ervinnek*, a Fővárosi Könyvtár igazgatójának, *Mandello Gyula* egyetemi tanárnak és *Káplány Géának*, a Technológiai Könyvtár igazgatójának szerepét kívánom ezzel kapcsolatban kiemelni. A felszabadulást követően ugyancsak *Káplány Géza*, majd a Központi Technológiai Könyvtár és jogutódai, így az OMKDK vezetői, az MTA és más hazai szervek szakemberei vettek részt a FID munkájában, mind a hazai könyvtári és információs szervezetre, mind a FID-re nézve gyümölcsöző módon. A FID-ről szólva meg kell említeni a Szabó Ervin és Mandello Gyula közreműködésével kifejlesztett és azóta is folyamatosan gondozott Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO) hazai bevezetését és elterjesztését: immár 20 éve magyar szabványként jelennek meg folyamatosan az ETO magyar nyelvű táblázatai és kiegészítései. Az ETO

folyamatos fejlesztésének keretében – számos táblázat revíziójában és továbbfejlesztésében való részvétel mellett – különösen jelentősnek tartható hozzájárulás a társadalomtudományok osztályozásának fejlesztésében való közreműködésünk 1959 óta.

A FID számos bizottságában aktívan közreműködtek hazai szakemberek (pl. a fejlődő országok kérdéseivel foglalkozó FID Bizottság – FID/DC, a Központi Osztályozási Bizottság – FID/CCC, az Oktatási Bizottság – FID/ET). Jelenleg is részt veszünk az Ipari Információs Bizottság (FID/II), a Társadalomtudományi Osztályozási Bizottság (FID/C3) és a Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Bizottság (FID/SD) munkájában. Ez utóbbiról szólva meg kell említeni, hogy a FID csak hosszú vajúdás után szánta rá magát létrehozására, annak ellenére, hogy már 1972-ben felmerült kialakításának gondolata. A szövetség csak az Európai Társadalomtudományi Információs és Dokumentációs Együttműködés (European Cooperation in Social Science Information and Documentation = ECSSID), létrejötte után határozta el magát a FID/SD megalapítására, a korábbinál lényegesen kedvezőtlenebb szakmai feltételek között. A jelenleg magyar elnökkel és titkárral működő bizottság rövid története alatt is szép eredményeket ért el, tükrözve ezzel azt is, hogy életrehívása valós igényeket elégített ki. A FID/SD ugyanis azt teszi lehetővé működése révén, hogy azok a társadalomtudományi információval foglalkozó szakemberek is részt vegyenek a nemzetközi együttműködésben, akik nem „tipikus”

információs intézményekben dolgoznak. Emellett jelentős a bizottság szellemi kiadói tevékenysége, amely során a FID/SD a terület legaktuálisabb kérdéseire próbálja irányítani a szakmai közvélemény figyelmét. Ugyanakkor a bizottság igyekszik más hasonló szervezetekkel is fenntartani a kapcsolatot, s ez konkrét eredmények – közös kiadványok, előterjesztések – születéséhez is vezet. Mindenképpen említést érdemel az a FID projektum, amely – bár nem tartozik szorosan a FID/SD profiljához – igen jelentős magyar közreműködéssel több nyelvű, nemzetközi közgazdasági szótár szerkesztését, kiadását célozza. A Magyar Közgazdasági Társaság elnöke, *Csikós Nagy Béla* irányításával folyó magyar közreműködés nem csupán a nemzetközi együttműködés egyik lehetséges fajtájának szép példája a tudományos információ területén, de az egyik olyan legnagyobb volumenű nemzetközi társadalomtudományi információs projektumban való részvételt is jelenti, ami egyáltalán valaha is létezett.

Jánszky Lajos

A FID múlt év őszi, hágai kongresszusa a magyar közreműködést külön elismerte azzal, hogy *Lázár Pétert*, aki sok éven át alelnöki, majd tanácsági tevékenységével igen sokat tett a FID-ért, tiszteletbeli taggá választotta. Megjegyzem, hogy a FID-nek rajta kívül mindössze 7 tiszteletbeli tagja van és a szocialista országokból csak egy.

Az elismerés másik – gyakorlati szempontból is lényeges – jele az, hogy 4 évre a FID Tanácsának tagjává választották *Földi Tamást*.

A jelenlévők mindannyian a FID Tanácsának volt, vagy mai tagjai. Aligha lehet tehát autentikusabb helyen feltenni a kérdést: mi a FID tulajdonképpeni feladata a mai világban, milyen szervezetben igyekszik céljai megvalósítására, hogyan próbál lépést tartani a rohamosan fejlődő információs technika legújabb eredményeivel, s hogyan kísérli meg a változó feltételek és igények között megjelenni igazi helyét, szerepét?

Lázár Péter

Engedtessek meg nekem, hogy mielőtt a kérdésre válaszolnék elmondjam, hogy a FID-et – illetve jogelődjét, a Nemzetközi Bibliográfiai Intézetet – alapítói a nemzetközi együttműködés egyik fontos instrumentumaként képzelték el, sok más általuk létrehozott nemzetközi szervezettel együtt (pl. a békealapítvány), amelyek közül csupán két nemzetközi szervezet – egyikük a FID – bizonyult tartósan életképes alakulatnak. Eredeti célkitűzései szerint a szövetség információt gyűjtött, rendszerezett és szolgáltatott volna az

egész világ teljes tudományos irodalmáról. Alapítói túl korán vállalták ezt a nemes feladatot, olyan időszakban, amikor végrehajtásának nem voltak meg a technikai feltételei. Az alapvető gondolat – azaz a nemzetközi együttműködés szükségessége a bibliográfiai és a tudományos tájékoztatási tevékenység területén – azonban a kilenc évtized alatt végig aktuális maradt, amit az is mutat, hogy századunk mindkét világhéjé után a szakma kiemelkedő reprezentánsai vissza-visszatértek hozzá és részt vettek a szervezet munkájában. A nemzetközi helyzet természetesen 1945 óta sem maradt hatástalan a FID munkásságára, de elmondhatjuk, hogy a FID nemcsak hogy közvetlenül sohasem vált negatív politikai aspirációk színterévé, de a Kelet–Nyugat közötti gyakorlati együttműködés igen sok jó példájával szolgált. A szocialista országok évtizedek óta vezető pozíciókkal rendelkeznek a szervezetben, amelynek – és ez volt talán a fénykora – évekig szovjet főtitkára volt (jelenleg az egyik alelnök a moszkvai VINITI Igazgatója, *A. I. Mihajlov* professzor). Én tehát elsősorban politikai szempontból, a nemzetközi kapcsolatok ápolása terén végzett kiemelkedő tevékenység alapján és a nemzetközi együttműködés fontos szakmai fórumaként értékelem a szervezetet.

A FID konkrét hozzájárulása az információ és dokumentáció nemzetközi fejlesztéséhez ugyancsak nem lebecsülendő. Jelentős szerepe volt a FID-nek és a FID-be tömörült szakembereknek abban, hogy az Unesco egyáltalában eljutott addig, hogy információs programja legyen, amint kezdetben az UNISIST, majd napjainkban az Általános Információs Program testesít meg.

Hosszan lehetne szólni a FID tevékenységéről az információs munka módszereinek, eljárásainak fejlesztésében, különös tekintettel a szabványosításra, az információs technikák nemzetközi megismertetésére, az információs szakemberek képzésére, a fejlődő országoknak nyújtott tanácsadásra.

A FID-et legtöbbször az Egyetemes Tizedes Osztályozással kapcsolatban emlegetik és nem is mindig dicséző módon.

Jánszky Lajos

Noha nem értünk egyet azzal, hogy a FID tevékenységét sokan pusztán az ETO alapján ítélik meg, – mert ez nem állja meg a helyét –, ezért a FID és az ETO közötti egyenlőségjel használata jó hosszú ideig teljesen jogos volt. Ezen a szakaszon azonban a FID már régen túljutott. Másfelől azonban súlyos hiba volna lebecsülni az ETO-val kapcsolatos munkálatok jelentőségét. Még mindig a szövetség egyik legalapvetőbb feladatának

tekintik az ETO korszerűsítését, s jó néhányan úgy vélik, hogy az ETO-nak a modern világban is megvan a szerepe az újabb információtároló és -kereső eszközök, eljárások s a nem is annyira távoli jövő korszerű technológiájának alkalmazása mellett. Világosan kell látni azt, hogy belátható időn belül a lehető legkorszerűbb információs eszközök sem teszik a könyvtárakat feleslegessé, hiszen az esetek túlnyomó többségében a használóknak elengedhetetlenül szükséges az eredeti dokumentum is a szakirodalmi információ felhasználásának folyamatában. A számos nyelven publikált és fejlesztett ETO csaknem 100 éve a könyvek, dokumentumok és információk szervezésének, rendszerezésének egyik elsődleges eszköze volt. Nyilvánvaló, hogy ez a szerep nem érhet véget egyik napról a másikra, annál is inkább, mivel az ETO szerint eddig feltárt dokumentumok óriási tömege sem válik feleslegessé egycsapásra. Egyelőre még nem kell tartanunk attól, hogy az ETO-katalogusoknak „befellegzett”. (Hadd jegyezzem meg, hogy a tapasztalatok szerint a nagy volumenű retrospektív feltárás a műszaki-tudományos információ terén még e rendelkezésre álló legkorszerűbb eszközökkel is rendkívül költséges, gazdaságtalan volna.) Természetesen nem szabad megfélemlíteni az ETO szakmai körökben közismert problémáiról sem, azaz egyebek között arról, hogy a világ jelentős részén – így pl. az Egyesült Államokban – az ETO-t nem használják számottevően. Európában azonban igen elterjedt, s véleményem szerint Magyarországon és az olyan európai országokban, mint pl. az Egyesült Királyság, Spanyolország, a szabványként is elismert ETO-nak – ha ilyen jóslásokba egyáltalán bocsátkozni lehet vagy érdemes – még legalább 20–30 éves jövője van, s nem csupán a már sokat emlegetett hagyományok miatt.

A FID-del kapcsolatos kritikai megjegyzések, bírálatok jelentős része nem is elsősorban az ETO-t érinti. . .

Földi Tamás

A jogos bírálatok mérlegelésénél mindig szem előtt kell tartani azt, hogy egy, a FID-hez hasonló felépítésű, profilú nem kormányközi szintű nemzetközi szervezet egyáltalán milyen célt tűzhet ki maga elé, milyen feladatokat vállalhat a sikeres teljesítés reményében. Bizonyos értelemben óvakodni kell a túlzottan ambíciózus tervektől, különösen a világgazdasági recesszió időszakában. Az ilyen típusú nemzetközi szervezetek egyik fő előnye éppen abban rejlik, hogy multilaterális kapcsolatuk segítségével lehet bilaterális szakmai megállapodásokat kötni. Azaz, egyebek között az ilyen szervezetek adják a keretet – és sok esetben az ösztönzést is – a kétoldalú tudományos és szakmai kapcsolatok megte-

remtéséhez, erősítéséhez és fejlesztéséhez. Az általános értékelések szerint a FID e szerepnek eddig jól megfelelt. Más kérdés azonban az, hogy a FID-nek voltak bizonyos „mulasztásai”, kihagyott lehetőségei, amelyek némiképp megingatták a szövetség szakmai hitelét.

Az 1965 és 1975 közötti időszakban a szövetség nem szentelt kellő figyelmet az akkor keletkező, majd egyre gyorsabb ütemben fejlődő és forradalmi hatást gyakorló számítógépes információs rendszereknek, illetve az ezek létét és fejlődését megalapozó tudománynak, az informatikának. Ma már e téren számos más nemzetközi szervezet, szakmai egyesület is tevékenykedik, s az így megnyilvánuló „konkurrencia” erősen korlátozza a Szövetség cselekvési szabadságát.

A másik „mulasztás” az 1975–1980 közötti évekre tehető: a FID más hasonló szervezeteknél később kezdte felismerni az információs-dokumentációs terület fejlődésére egyre inkább hatást gyakorló folyamat jeleit illetve jelentőségét. Ez a folyamat pedig nem más, mint az információ áruvá válásának sokat emlegetett folyamata.

Mindkét „mulasztás” ugyanakkor – paradox módon – magában hordozza a továbblépés lehetőségét, a kibontakozás perspektíváját. Az informatikával kapcsolatos lemaradás lehetővé teszi egyes korábbi fejlődési szakaszok „átugrását”, így pl. az offline információkeresésen túlmutató online módszereknek, vagy a mikroszámítógépes rendszerek vizsgálatának nagyobb teret szentelhetnek a FID arra illetékes bizottságai. Az információ áruvá válásának folyamatát mindinkább fel- és elismerő szövetség jól hasznosíthatja azt az egyáltalán nem jelentéktelen értékű szellemi potenciált, amely rendelkezésére áll. Itt nem elsősorban a többek által javasolt kiadói szerep felvállalásáról van szó, hanem aktívabb cselekvésről olyan új területeken, mint pl. a felhasználók felkészítése az információ közvetlen kezelésére. „Fehér folt” egyébként a felhasználók pártatlan, objektív eligazítása a modern információs eszközök alkalmazása, lehetőségeik ismertetése terén, mivel a különböző szemináriumokat, tanfolyamokat elsősorban az üzleti célokkal motivált vállalatok szervezik.

Itt kell még szót ejteni a szövetségnek arról az ugyancsak nem elhanyagolható jellemzőjéről, amely végső soron a FID egész tevékenységét befolyásolja, s az utóbbi időben egyre erősebben érezteti hatását. Különböző okok következtében – s nem csupán a nem elsősorban anyagi előnyökért folytatott társadalmi munka népszerűségének, presztizsének csökkenése folytán – a FID „előregedett”, meglehetősen alacsony arányú a fiatalabb korosztályba tartozók részvétele a szakmai programokban, megbeszéléseken, a különböző projektumok végrehajtásában.

*A FID 1984-es hágai kongresszusának „mottója” mintha már ezeket a felismeréseket is tükrözné.**

Lázár Péter

A FID nyilvánvalóan nem maradhatott független azoktól a nagy horderejű tudományos, technikai változásoktól illetve társadalmi átalakulásoktól, amelyek a szövetség létrehozása óta történtek. Már az 1978-ban, Edinburgh-ban tartott kongresszuson elfogadott új program, valamint az 1980-as koppenhágai kongresszuson jóváhagyott középtávú program (MTP = Medium Term Programme, 1981–1984) jelezték azokat a törekvéseket, amelyek a FID korszerűsítésének, szervezeti fejlesztésének irányába hatottak. Az előbb említett MTP pl. a szövetség történetében először kísérelte meg egyetlen átfogó programba integrálni a szövetség valamennyi tevékenységét. Emellett úgy vélem, hogy ez egyben az egyetlen lehetséges megközelítés a szövetség gyengéinek feltárására. A FID valamennyi tagjának aktív részvétele a programtervezésben és irányításban elengedhetetlen ahhoz, hogy a szövetség tevékenysége eredményes legyen. Előrelépést jelentett a koppenhágai közgyűlésnek az a határozata is, amellyel felhívja a nemzeti tagokat, hogy közvetlenül is vállaljanak feladatokat az MTP megvalósításában, s járuljanak hozzá a projektum finanszírozásához.

Visszatérve a hágai közgyűlésre, fontos momentum a szervezet életében az, hogy itt alakult meg a FID Programtervező Csoportja (PPG), amelynek legfőbb feladata programjavaslatok készítése és új projektumok kidolgozásának ösztönzése néhány kiválasztott fontos területen. Ezek közé tartozik mindenekelőtt az információs rendszerszervezés, a már említett felhasználói szükségletek és szokások, az új információs technológiák hatása az információs tevékenységekre általában, különösen pedig az információs módszerekre, szolgáltatásokra, rendszerekre, továbbá a felhasználók és a rendszerek kapcsolataira. Emellett még a következő témák feldolgozását is javasolta a PPG: mikroszámítógépek információs

* A kongresszus előkészítői az információs és dokumentációs területet érintő változások fényében három fő trendet állapítottak meg: 1) a gyakran nem kellően hasznosított információs rendszerek működtetésében és igénybevételében szerzett tapasztalatok alapján erősödik az információ felhasználása és a felhasználók felé irányuló figyelem, azaz a hangsúly az információ kínálata felől az információ kereslete felé tolódik el; 2) az előbbi trenddel összefüggésben növekszik a közgazdasági megközelítések gyakorisága az információk átadási folyamatának vizsgálatában, s mind gyakrabban érzékelhetők a kialakulóban lévő információs piac jelei; 3) az információ-tudomány és az információs technika innovatív fejlődése egyre újabb lehetőségeket tár fel az információ terjesztésében és hasznosításában. (– *A szerk.*)

alkalmazása, információs marketing, az információ népszerűsítése, meghatározott felhasználói csoportok információs szükségleteinek elemzése és az elemzés eredményeinek gyakorlati alkalmazása, a tudományos és műszaki információ és a gazdasági információ kölcsönhatásai, az információs rendszerek vezetése.

A korszerűsítési törekvéseknek persze vannak olyan jelei is, mint pl. a szövetség elnevezésének módosítására irányuló javaslat, amelynek értelmében a szövetség nevében is utalna az információs szakma szélesebb értelemben való képviselőjére (pl. Fédération internationale d'information et de documentation = FIID).

A hágai kongresszus anyagából is úgy tűnt, hogy – hasonlóan a társadalmi–gazdasági lét más területein meglévő hatalmas különbségekhez – a fejlett és a fejlődő országok közötti „információs szakadék” tovább növekszik. Ez még akkor is szembeötlő, ha az elhangzott előadásokon ezt nem fejtették ki konkrétan, és csupán a kérdéskérdések összevetése alapján lehetett levonni a következtetést.

Lázár Péter

A fejlődő országok problémái vissza-visszatérő módon szerepelnek a FID üléseinek napirendjén. 1966-tól 1974-ig működött pl. a Fejlődő Országok Bizottsága (FID/DC), amelynek titkárságát egyébként a Magyar Nemzeti Bizottság tartotta fenn Budapesten 1972-ig. A FID MNB vállalta a fejlődő országok kérdéseivel foglalkozó bizottság megszervezését és vezetését csaknem egy évtizeden keresztül, eredményesen elősegítette a FID illetékes szerveivel a fejlődő országok információs infrastruktúrájának kiépítését, továbbá keresztülvitte a közgyűlésen a fejlődő országok képviselőjének kibővítését a szövetség Tanácsában és a Végrehajtó Bizottságban. Egyébként többek között azért is tudtak a szocialista országok vezető pozíciókat betölteni a szövetségben, mivel a fejlődő országok pártolása, a nekik nyújtott hathatós segítség a FID fejlődő országokbeli tagjainak zömét a szocialista országok mellé állította.

Jánszky Lajos

Úgy vélem, hogy a fejlődő országok információs gondjainak megoldásában igen hangsúlyos szerepet játszhat a FID. Ma már mind világosabbá válik, hogy a fejlődő országok számára nem lehetséges az alapvető fejlődési szakaszok átugrása, s itt nem csupán a használatlanul roszdásodó legkorszerűbb számítógépek közismert, s gyakran idézett problémájára gondolok. A fejlődő országok nagy többségében – még mondjuk az olyan, nem a legszegényebb országok közé tartozó

ország esetében is, mint Tunézia – nincsenek meg az alapvető feltételek a korszerű technika informatikai célú alkalmazására. Ma is égető feladat tehát az információs infrastruktúra megteremtése. Emellett nyilvánvalóan azt is figyelembe és számításba kell venni, hogy a fejlődő országokban egyébként is más igényeket, követelményeket támasztanak a tudományos–műszaki, társadalmi és gazdasági információrendszerekkel szemben. Éppen ezen igényeknek megfelelő támogatás, segítségnyújtás, tanácsadás lehet a FID tevékenységének egyik legperspektívikusabb területe. Különösen abban az esetben, ha az ez irányú tevékenységgel összefüggő feladatokat a FID egyértelműen a nemzeti bizottságokra bízna. Így lehetővé válna az, hogy az egyes projektumokat csak hosszabb időszakonként vitatnák meg nemzetközi méretekben (amit egyébként a bekövetkezett világgazdasági dekonjunktúra is indokol, hiszen ma már a leggazdagabb országokban sem egyszerű támogatást szerezni a költséges utazásokhoz), ugyanakkor a nemzeti bizottságok felelősségének növekedése folytán közvetlenebbé válna az érdekeltség a valóban megalapozott és reális igényeket kielégítő projektumok sikeres végrehajtásában. A FID/DC újjáélesztésére irányuló törekvések egyébként e felismerések realitása is tükrözik.

Természetesen még az információ áruvá válásának folyamatát felismerve sem lehet arra gondolni, hogy a hasonló típusú tevékenység belátható időn belül jövedelmező lesz. Vannak azonban olyan erőfeszítések, amelyek ha nem is bő nyereséggel kecsegtető üzletet, de legalább a további fejlesztéshez segítséget nyújtó, kiegészítő bevételeket kívánják elérni, pl. szemináriumok, nemzetközi tanfolyamok szervezése révén. Ezzel kapcsolatban talán lehet utalni az MKE és az IFLA együttműködési terveire.

Földi Tamás

Felmerülhet a kérdés, hogy miért van szükség látszólag teljesen azonos profilú nemzetközi szervezetekben való párhuzamos részvételre. Már volt szó a beszélgetés folyamán azokról az előnyökről, amelyek egy nemzetközi szervezetben való részvételből fakadhatnak. Itt most csupán a szakmai látókör bővülésének lehetőségét és a politikai tisztánlátáshoz is elengedhetetlen tapasztalatcserét, véleménycserét említeném, ami különösen az enyhülés látványos fejlődését követő megtorpanások időszakában rendkívül fontos, kiváltképpen a nem kormányközi szintű nemzetközi szervezetek esetében. Ami a konkrét összehasonlítást illeti, paradox módon a tagokat tekintve az IFLA talán kedvezőbb helyzetben van, mivel tagjainak egy jelentős hányadát a nemzeti információs politikákat – legalábbis elvben – nagy mértékben befolyásolni képes szakmai egyesületek adják. A FID-nek – mint ismeretes – intézmények a tagjai első-

sorban, de az így potenciálisan érvényesülő diszpozíciójából a gyakorlatban nem sok érződik.

Jánszky Lajos

A FID-ben mindig is jelentős volt a szocialista országok befolyása. A nemzetközi szintű tapasztalatcsere egyebek közt azt is jelenti, hogy azok a külföldi szakemberek, akik hozzánk ellátogatnak, kevésbé hajlamosak politikailag torz vélemények befogadására. Ezenkívül a szakmai eszmecserék során az is világossá válik, hogy a szakmai problémák zöme sok tekintetben a világ minden országában azonos vagy hasonló jellegű. Nyugaton is gyakran panaszkodnak a könyvtári és az információs–dokumentációs terület bizonyos mértékű „kezeletlenségére”, közös gond egyebek között az is, hogyan lehet beépíteni a könyvtári és az információs–dokumentációs kultúrát az állami közép- és felsőfokú oktatás keretébe. A közös gazdasági gondok közepette nemcsak az anyagi támogatás megszerzése ütközik nehézségekbe, de a számadási kötelezettség is erősödik Keleten és Nyugaton egyaránt.

E gondolatok felvetésével ismét visszakanyarodtunk a FID tevékenységében való magyar részvétel aktuális kérdéseire. Úgy tűnik, a jelenlévők meggyőződése a beszélgetésben eddig elhangzottak szerint is az, hogy a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség ígéretes keretet nyújthat a hazai szakmai–szellemi potenciál kamatoztatásához. Szó volt arról a kárról is, ami egy nagy tradícióval rendelkező nemzetközi együttműködési lehetőség felszámolásával járna. Mégis, a mai közreműködés feltételei és kilátásai nem felhőtlenek. . .

Jánszky Lajos

Az akadályok egy része – a dolog természete folytán – abból fakad, hogy – sok más nemzetközi együttműködési területhez hasonlóan – a gazdasági korlátok itt is erősen éreztetik hatásukat. Ezzel egyébként nem állunk egyedül a világban, sok más országban is korlátozó tényező a hasonló célokra rendelkezésre álló pénzeszközök szűkössége. A szervezeti hovatartozás bizonytalansága mellett azt sem szabad elfelejteni, hogy a FID-ben közreműködők hazai gárdája sem fiatalodik az évek múlásával. Kevés olyan fiatal szakember érdeklődik a FID-ben folyó tevékenységek iránt, aki az utánpótlás szempontjából szóba jöhet. Véleményem szerint szervezeti intézkedésekkel is erősíteni kellene a magyar közreműködés lehetőségeit. Mindenképpen előnyös volna az, ha a FID MNB ténylegesen be tudná tölteni funkcióját, azaz valóban hatékony szervvé válna.

Földi Tamás

Tágabb értelemben véve a FID-ben való részvétel ügye az egész hazai információs és dokumentációs szakma problémája. A csaknem névleges összegű szervezeti tagdíj ellenében a szakma számos lehetőséghez juthat. A szűkös anyagi fedezet arra a folyamatra utal, amely révén az információs–dokumentációs szakma az elmúlt másfél–két évtized alatt szinte „gazda” nélkül maradt. Az információs–dokumentációs szakmának ma gyakorlatilag nincs igazi fóruma, több területen hiányzik a jogi szabályozás is a nem hagyományos értelemben vett könyvtári információs tevékenységekkel kapcsolatban. Érdeemes volna azon elgondolkodni, hogy az e téren korábban aktív szervek és intézmények vagy a hasonló

profilú, újonnan létrejött intézmények miért nem karolják fel a dokumentáció s ezzel együtt az információs–dokumentációs területen folyó nemzetközi együttműködés ügyét. Talán furcsán hangzik ez egy társadalomtudományi információval foglalkozó szakember szájából, de – tekintve, hogy a FID tevékenységének kétharmada az ipari tájékoztatáshoz kapcsolódik – talán az ipari információ hazai szervei illetékesek lehetnének e kérdésben.

Bízva abban, hogy az értékes tradíciók folytatódnak, a kínáló szakmai lehetőségek nem maradnak kiaknázatlanul, s a hazai információs–dokumentációs szakma egésze továbbra is részesül a FID keretei között folyó tevékenység hasznából és a magyar közreműködésből, a TMT olvasói nevében is köszönöm a beszélgetést.

Az interjút készítette: Hegedűs Péter

1. táblázat

A FID nemzeti tagjai

(Forrás: FID Directory, 1983–1984)

Európa

Ausztria	1952	Lengyelország	1956
Belgium	1947	Magyarország	1947
Bulgária	1959	NDK	1968
Csehszlovákia	1947	Norvégia	1954
Dánia	1932	NSZK	1924
Egyesült Királyság	1928	Olaszország	1939
Finnország	1948	Portugália	1949
Franciaország	1924	Románia	1958
Görögország	1975	Spanyolország	1950
Hollandia	1921	Svájc	1924
Írország	1972	Svédország	1948
Jugoszlávia	1951	Szovjetunió	1958

Amerika

Argentína	1961	Kolumbia	1968
Bolívia	1967	Kuba	1964
Brazília	1955	Mexikó	1960
Chile	1965	Nicaragua	1971
Costa Rica	1974	Uruguay	1964
Ecuador	1973	USA	1947
Kanada	1959	Venezuela	1965

Ázsia és Óceánia

Ausztrália	1966	Kína	1980
Bangladesh	1978	Koreai NDK	1967
Egyesült Arab Emírátságok	1980	Koreai Köztársaság	1969
Fidzsi-szigetek	1983	Kuwait	1978
Hongkong	1972	Sri Lanka	1970
India	1952	Szaud-Arábia	1980
Indonézia	1950	Szingapur	1981
Irak	1976	SzírIA	1972
Irán	1983	Thaiföld	1964
Izrael	1957	Törökország	1956
Japán	1951	Új-Zéland	1975

Afrika

Algéria	1977	Mozambique	1978
Dél-Afrika	1947	Nigéria	1968
Egyiptom	1963	Tunézia	1965
Ghana	1978	Uganda	1982

2. táblázat

A FID bizottságai

(Forrás: FID Directory 1983–1984)

<i>Elnevezés</i>	<i>Alapítási év</i>	<i>Elnevezés</i>	<i>Alapítási év</i>
FID/CCC Central Classification Committee (Központi Osztályozási Bizottság)	1921	FID/LD Linguistics in Documentation (Dokumentációs Nyelvészeti Bizottság)	1960
FID/CR Classification Research (Osztályozás- kutatási Bizottság)	1946	FID/PD Patent Information and Documen- tation (Szabadalmi Információs és Dokumentációs Bizottság)	1976
FID/DT Terminology of Information and Documentation (Információs és Dokumentációs Terminológiai Bizottság)	1972	FID/RI Research on the Theoretical Basis of Information (Információelméleti Bizottság)	1965
FID/ET Education and Training (Oktatási és Képzési Bizottság)	1953	FID/SD Social Sciences Documentation (Társadalomtudományi Informá- ciós és Dokumentációs Bizottság)	1978
FID/II Information for Industry (Ipari Információs Bizottság)	1961		
FID/IM Informetrics (Informetriai Bizottság)	1980		

*HEGEDÜS Péter: 90 éves a FID. Beszélgetés
a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség
múltjáról, jelenéről, jövőjéről*

A FID múltjáról, jelenéről, perspektíváiról folytatott kerekasztal-beszélgetést Jánszky Lajos, a FID MNB elnöke, a FID volt alelnöke, Lázár Péter, a FID volt alelnöke és programbizottságának tagja, Földi Tamás a FID Tanácsának tagja és a FID/SD elnöke. A szerkesztőséget Hegedüs Péter képviselte, aki a FID/SD titkára. Mint ismeretes, a magyar közreműködés nagy hagyományokkal rendelkezik a FID-ben, s a közreműködés jelenleg is élő és elismert nemzetközileg is. A beszélgetés résztvevői a szövetség megalapításának kilencvenedik évfordulója és a magyar közreműködés kapcsán kitérnek a FID legégetőbb problémáira is, szólva azokról a „mulasztásokról”, amelyek a FID tevékenységének sikerességét veszélyeztethetik. Az informatika legújabb fejleményeinek, valamint az információ áruvá válási folyamatának nem kellő értékelése lépéshátrányba kényszerítette a szövetséget, ugyanakkor a FID-nek megalapozott a jövője nem csupán az általa gondozott és körültekintően fejlesztett ETO, hanem olyan új szakmai lehetőségek révén is, mint pl. a fejlődő országok infrastruktúrájának megvalósításához nyújtott segítség, vagy a felhasználók képzése. A magyar részvétel közvetlen szakmai, politikai előnyök mellett közvetett haszonnal is jár. A jelenlegi gazdasági nehézségek ellenére is célszerű a gazdag hagyományok folytatása, amelyhez egyebek között a dokumentációs szakma helyzetének hazai rendezése adhatja meg a megfelelő kereteket.

* * *

*ХЕГЕДЮШ, П.: Организации МФД 90 лет.
Разговор о прошлом, настоящем и будущем
Международной федерации по документации*

Проводился разговор за круглым столом о прошлом, настоящем и перспективах Международной федерации по документации (МФД) с участием президента Венгерского национального комитета МФД Янски Лайоша, бывшего вице-президента и члена программного комитета МФД Лазара Петера, члена Совета МФД Фёльки Тамаша. Со стороны редакции в разговоре участвовал Хегедюш Петер, секретарь Комитета документации общественных наук МФД. Как известно, венгерское сотрудничество имеет значительную традицию в рамках МФД и это содействие и в настоящее время является живым и признанным на международном уровне. В

*HEGEDÜS, P.: The 90 years old FID.
Round-table conference on the past, present
and future of the International Federation
for Documentation*

The participants of the conference were as follows: Lajos Jánszky, president of the Hungarian National Committee for FID, former vice-president of FID, Péter Lázár, former vice-president of FID, member of the FID Programme Planning Committee, Tamás Földi, FID Councillor and president of FID/SD. The main ideas of the conference were summarized on behalf of the journal by Péter Hegedüs, secretary of FID/SD. As it is well-known, Hungarian participation in the work of FID has great traditions and is living and internationally acknowledged at present, as well. The participants of the conference treated the most intriguing challenges facing the Federation at length touching upon those problems which might endanger the successful realization of FID's objectives. The underestimation of the most recent results of informatics and that of the process through which information gradually turns into economic good had an unfavourable impact on the Federation. FID's prospects on the other hand are fine and well-founded not only because of its activities relating to the development of UDC, but through other perspectives as well such as aiding the developing countries in the establishment of their information infrastructures or professional user education. The Hungarian participation implies direct political and professional benefits with indirect ones as well. Despite the economic stringencies the conversing partners deemed the continuation of the Hungarian participation indispensable to which the redefinition and rearrangement of the Hungarian documentation profession may provide favourable conditions.

* * *

*HEGEDÜS, P.: 90 Jahre FID. Gespräch
über die Vergangenheit, Gegenwart und
Zukunft der Internationalen Federation für
Dokumentation*

Es fand ein Rundtischgespräch statt über die Vergangenheit, Gegenwart und Perspektiven der FID. Die Teilnehmenden waren: Lajos Jánszky, Vorsitzender des Ungarischen Nationalkomitees der FID, gewesener Vizepräsident der FID, Péter Lázár, gewesener Vizepräsident der FID und Mitglied des Programmkomitees. Tamás Földi, Mitglied des Rates der FID und Vorsitzender der FID/SD. Die Redaktion wurde durch Péter Hegedüs, Sekretär der FID/SD, vertreten. Wie bekannt, beruht die

связи с девятидесятилетием основания Федерации и участием Венгрии в МФД, участники разговора остановились и на наиболее важных проблемах МФД, отмечая те „упущения“, которые ставят под угрозу успешность деятельности МФД. В результате неправильной оценки новейших достижений в области информатики и процессов превращения информации в товар, Федерация оказалась в невыгодном положении. В то же время будущее МФД обеспечено не только предусмотрительно разработанной Федерацией УДК, но и в связи с такими новыми профессиональными возможностями, как например, помощь, оказанная в интересах создания информационной инфраструктуры развивающихся стран или обучение пользователей. Венгерское участие, наряду с непосредственными профессиональными, политическими преимуществами, связано и с косвенной выгодой. Несмотря на нынешние экономические трудности, считается целесообразным продолжение богатых традиций, к которым необходимые рамки, между прочим, может обеспечить отечественное урегулирование положения документационной профессии.

Teilnahme der ungarischen Fachleute an der Arbeit der FID auf alten Traditionen, und diese Teilnahme ist auch gegenwärtig lebendig und wird auch international anerkannt. Die Teilnehmer der Besprechung behandelten anhand der 90-ten Jahreswende der Gründung der Federation und der ungarischen Teilnahme an deren Arbeit auch die brennendsten Probleme der FID, und die Versäumnisse, welche einen Erfolg der Arbeit der FID gefährden könnten. Die Tatsache, dass die neueste Entwicklung der Informatik, sowie die Information als Ware nicht genügend gewertet wurde, führte dazu, dass die Federation in einen Schrittnahteil geriet. Gleichzeitig ist die Zukunft der FID gut begründet. Nicht nur durch die von ihr besorgte und umsichtig entwickelte DK, sondern auch durch solche neue Fachaufgaben, wie z.B. die Hilfeleistung bei der Entwicklung der Infrastruktur der Entwicklungsländer, oder die Nutzerbildung. Die ungarische Teilnahme ist ausser den direkten fachlichen und politischen Vorteilen auch indirekt nützlich. Selbst trotz der gegenwärtigen wirtschaftlichen Schwierigkeiten ist es zweckmässig, die alten guten Traditionen fortzuführen. Die Regelung der Lage des Dokumentationsfachgebietes in unserem Lande könnte hierfür einen entsprechenden Rahmen liefern.

magyar
elektronika

FEJLESZTŐK, GYÁRTÓK ÉS ALKALMAZÓK SZAKFOLYÓIRATA

Kiadja: Országos Műszaki
Információs Központ és Könyvtár
Postacím: 1428 Budapest, Pf. 12.
Előfizetési díj: egy évre 288,- Ft
Példányonkénti ár: 48,- Ft